

Nr 773

Av herr Schött m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 141, angående utbyggnaden av universitet och högskolor m. m.

(Lika lydande med motion nr 918 i Andra kammaren)

I Kungl. Maj:ts proposition nr 141 angående utbyggnaden av universitet och högskolor m. m. konstateras att flertalet remissinstanser, som tagit ställning till lokaliseringsfrågorna under anslutning till huvuddragen i kommitténs utbyggnadsförslag, förordar medicinsk och teknisk samt decentraliserad universitetsutbildning i humanistiska, samhällsvetenskapliga och naturvetenskapliga ämnen i Linköping. De flesta remissinstanserna ställer sig också positiva till en utbyggnad av decentraliserad universitetsutbildning i Örebro. Beträffande lokaliseringen av den decentraliserade universitetsutbildningen i södra Sverige går dock meningarna starkt isär (s. 90). U-63:s förslag om en universitetsfilial i Växjö har blivit föremål för livlig debatt, och ett antal remissinstanser har i stället förordat Jönköping eller Kalmar (s. 91). Det synes framgå av propositionen att frågan om lokaliseringen av universitetsfilial till södra Sverige är det enda fall där alternativa orter varit föremål för allvarlig diskussion. Det kan även erinras om att i den specialutredning, som verkställdes i anslutning till U-63:s arbete, Kalmar nämndes vid sidan av Linköping, Örebro, Karlstad, Jönköping och Sundsvall som lämplig lokaliseringsort för en universitetsfilial.

Universitetsfilialen i södra Sverige skall avlasta Lund, som till följd av stadens storlek på ett helt annat sätt än storstäderna Stockholm och Göteborg kommer att påverkas av den snabba ökningen av studentantalet. Lunds rekryteringsområde är starkt expansivt med år från år allt större befolkningsökningar.

Den föreslagna växjöfilialens rekryteringsområde har ej redovisats, men mot bakgrunden av geografiska förhållanden synes det antagligt att det kommer att omfatta huvuddelarna av landskapen Småland och Blekinge. Vid senaste årsskifte hade detta område en folkmängd som uppgick till ca 835 000. Som jämförelse kan nämnas att den föreslagna karlstadsfilialens rekryteringsunderlag omfattar Värmlands län och norra delarna av Dalsland med en folkmängd av ca 350 000. Örebrofilialen torde ej få ett rekryteringsområde med mer än 400 000 invånare. En framtida norrlandsfilial till Umeå synes ej heller kunna ges ett större rekryteringsunderlag. För att skapa i rekryteringshänseende likvärdiga filialregioner i olika delar av lan-

det och därmed möjliggöra uppbyggandet av enhetliga organisationer borde lämpligen två filialregioner tillskapas i södra Sverige. Den starka befolkningsökningen i den sydligaste delen av landet understryker ytterligare angelägenheten av att en utbyggnad därstädes sker efter samma principer som gäller för riket i övrigt. En uppbyggnad av en växjöfilial till samma omfattning som övriga föreslagna filialer får uppenbarligen den konsekvensen att, om de studerande från regionens perifera nordliga och östliga delar (Jönköping, Nässjö, Vetlanda, Oskarshamn, Kalmar, Öland o.s.v.) inackorderar sig i Växjö, får de studerande från den egentliga växjöregionen och Kronobergs län i övrigt inte plats i filialorten utan måste söka sig till Lund. Om å andra sidan Växjös dragningskraft är störst på de studerande inom stadens närmast omgivande regioner, kommer dessa att fylla de tillgängliga platserna, och de studerande från de mera avlägsna regionerna kommer att få bege sig till Lund. Resultatet torde bli att de studerande, som har den längsta vägen till moderuniversitetet, inte kommer att få tillgodogöra sig fördelen av en universitetsfilial, vilket däremot de får som redan har betydligt kortare väg dit.

Vid lokaliseringen av samhällelig service av den art varom här är fråga bör en rättvis fördelning mellan olika landsändar ske. Om i nuvarande läge endast en universitetsfilial kan förläggas till södra Sverige, talar allmänna lokaliseringspolitiska skäl för att en ort i sydöstra Sverige väljes. Invånarna i detta område har de längsta avstånden till de tre storstadsområdena och därmed till den service som där erbjudes.

Kalmar har ett både kvantitativt och kvalitativt väl utvecklat skolväsende. En omfattande decentraliserad akademisk ettbetygsutbildning, i regel med anknytning till Lunds universitet, har varit förlagd till Kalmar sedan denna verksamhet påbörjades år 1962. Kurser har genomförts i ämnena matematik, fysik, nationalekonomi, statskunskap, botanik, zoologi, tyska och engelska. Sju kurser med sammanlagt 82 deltagare genomfördes enbart under läsåret 1964—1965. Härutöver har genom TBV en viss ett- och tvåbetygsutbildning varit anordnad på kvällstid i exempelvis pedagogik och statskunskap. Sammanlagt har 246 personer hittills genomgått ett- eller tvåbetygskurser i Kalmar. Den akademiska ettbetygsutbildningen har uppföljts av s.k. biämneskurser i geografi och historia förlagda till Rostads folkskoleseminarium, dit också årligen varit förlagda sådana kurser i pedagogik, som erfordras för ämneslärarkompetens. Såväl klasslärarutbildning som egentlig lärarkurs för lärare i läroämnena är förlagd till Kalmar. Förekomsten av provårsinstitutionen måste bedömas vara av utomordentligt värde inte minst för den akademiska lärarrekruteringen. Specialgymnasierna i Kalmar har filialer i Nybro, Oskarshamn, Visby, Hultsfred och Västervik. Eftersom filialorternas elever under det sista eller de två sista läroåren har sin utbildning förlagd till modergymnasiet, har efter hand en

naturlig samverkan mellan Kalmar och nämnda gymnasierregioner vuxit fram i fråga om gymnasial utbildning. Härtill bidrar det redan etablerade samarbetet inom det pedagogiska utvecklingsblocket i Kalmar län. De hittills anordnade kurserna har varit förlagda till olika skolor och studielokaler i staden. En universitetsfilial i Kalmar kräver permanenta lokaler. Kalmar stad har erbjudit sig att ställa nuvarande läroverket till förfogande som akademisk läroanstalt. Läroverksbyggnaden, som ritats av professor Ragnar Östberg, ligger centralt i staden vid Malmfjärden och helt nära den plats där stadens nya bibliotek avses bliva uppfört. Som skol- och turiststad har Kalmar redan en betydande marknad för uthyring av privatrum. Det bör uppmärksammas att Kalmars invånare har en jämförelsevis hög utrymmesstandard enligt 1960 års bostadsräkning, och därför kan en ytterligare utökning av antalet privatrum disponibla för uthyrning förväntas om behov därav uppkommer. Kalmar stad kommer att ställa centralt belägna områden vid Kalmarsund till förfogande för uppförande av studentbostadshus.

Kalmar är den största staden i sydöstra Sverige. Enligt en av statistiska centralbyrån utförd näringsgeografisk undersökning är Kalmar även centralort för den största näringsgeografiska regionen i denna landsända. 1960 års folkräkning visar att Kalmar har större centralortsfunktioner än Växjö. En jämförelse mellan Kalmar och Växjö avseende i detta sammanhang relevanta data visas i följande sammanställning.

	Kalmar	Växjö
Folkmängd 31.12 1964	36 314	28 603
Ivånarantal i S-region	194 731	104 148
Antal förvärvsarbetande:		
Pedagogiskt arbete	434	387
Administrativt arbete	373	284
Kommersiellt arbete	1 756	1 333
Servicearbete	1 610	1 245

Kalmar är den tätort som till följd av nuvarande centralortsfunktioner och geografiska läge är mest lämpad att bli huvudort i en storregion i sydöstra Sverige. Kalmar bildar tillsammans med Nybro stad och mellanliggande tätorter en konurbationsregion med över 75 000 invånare inom en 3-milsradie. Denna konurbationsregion redovisade under år 1964 en befolkningsökning på över 1 000 personer. Kommunikationerna är goda med regionens olika delar. Dagliga flygförbindelser möjliggör snabba resor mellan Kalmar och storstadsområdena. Kalmars naturliga förutsättningar kan i framtiden än starkare accentueras. En internationell avspänning torde medföra väsentligt vidgade kontakter med länderna på andra sidan Ös-

tersjön. Kalmar kommer då att som i tidigare skeden vara en naturlig bas för en utökad östersjöhandel. Kalmar erbjuder vidare en miljö som till följd av såväl stadens struktur som omgivningarna, särskilt kustbygden och Öland, visat sig starkt attraktiv. Den framtida samhällsplaneringen torde i takt med den växande ekonomiska standarden och den därav be-
tingade ökade rörligheten hos individerna alltmer få beakta tillgången på attraktiva rekreatiomsområden vid de tätorter dit väsentliga aktiviteter lo-
kaliseras.

En lokalisering av universitetsfilialen för södra Sverige till Kalmar innebär från lokaliseringpolitisk synpunkt en väsentlig insats för en lands-
ända, som hittills varit missgynnad på grund av avståndsmässiga förhål-
landen. Inom ett avstånd av 12 mil från Kalmar finns en befolkning på ca
450 000 personer, vilket ger ett fullt tillfredsställande rekryteringsunder-
lag. Kalmar har till skillnad från Växjö reguljära flygförbindelser, vilket
ger betydligt snabbare förbindelser med moderuniversitetet Lund. En lo-
kalisering till Kalmar möjliggör vidare att studerande från Gotland ges ett
alternativ till Stockholm för högre studier. En avlastning av Stockholm
måste inte minst från bostadssynpunkt vara angelägen.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts propo-
sition nr 141 måtte besluta att universitetsfilialen till
Lunds universitet förläggs till Kalmar.

Stockholm den 2 november 1965

Lars Schött Bertil Petersson Nils Theodor Larsson

Arvid Hellebladh Ivan Svanström
